

PROCEDURE ZA OBEZBJEĐENJE
KVALITETA STUDIJSKOG PROGRAMA
PRIMJER POSLOVNA EKONOMIJA - PREDUZETNIŠTVO

Prof. dr Zdravko Todorović
Ekonomski fakultet
Univerzitet u Banjoj Luci

Studijski program

Svaki studijski program treba biti relevantan za društvo, treba voditi prema zapošljavanju, biti prepoznat od akademske zajednice i dovoljno transparentan i usporediv da olakša pokretljivost i prepoznatljivost.

Program mora biti razumljiv, cijenjen i dovoljno privlačan da privuče značajan broj studenata, bilo u nacionalnom ili internacionalnom kontekstu.

STUDIJSKI PROGRAMI

Studijski programi trebali bi biti prožet najmanje sljedećim principima:

- Otvorenost prema javnosti i građanima,
- Usklađenost sa potrebama društva i tržišta rada,
- Usaglašenost sa misijom i strategijom Univerziteta,
- Student u centru nastavnog procesa,
- Unapređenje mobilnosti,
- Cjeloživotno učenje,
- Obezbjeđenje i unapređivanje kvaliteta.

STUDIJSKI PROGRAMI

Regulativa koja se treba pridržavati kod izrade studijskih programa:

- Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH
- Okvir za visokoškolske kvalifikacije u BiH
- Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini
- Zakon o visokom obrazovanju Republike Srpske
- Uredba o licenciranju i
- Uredba o akademskim zvanjima u RS

KVALIFIKACIJA

Kvalifikacija je naziv za određeni nivo i obim kompetencija određene osobe koja se dokazuje diplomom. Naziv kvalifikacije označava vrstu kvalifikacije sa tačnom naznakom struke ili područja rada koju je pojedina osoba stekla.

Evropski kvalifikacijski okvir

Evropski kvalifikacijski okvir predstavlja jasan instrument prepoznavanja nivoa stečenih kvalifikacija evropskih zemalja na osnovi mjerljivih **ishoda učenja**, međusobnog povjerenja i sistema obezbjeđenja i upravljanja kvalitetom.

Nivoi Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini

Nivo	Tipovi obrazovanja i obuke	Titula kvalifikacije (Pozicija na tržištu rada)	Tip diplome (Diploma / Certifikat / Nivo obrazovanja)
6	Prvi ciklus visokog obrazovanja	Titule kvalifikacija i sadržaj Diplome i Dodatka diplomi za nivoe 6, 7 i 8 biće riješene donošenjem „Pravilnika o korištenju akademskih titula, te sticanju naučnih i stručnih zvanja“ ¹	<ul style="list-style-type: none"> - Diploma visokoškolske ustanove - Dodatak diplomi
7	Drugi ciklus visokog obrazovanja		<ul style="list-style-type: none"> - Magistarska diploma - Dodatak diplomi
8	Treći ciklus visokog obrazovanja		<ul style="list-style-type: none"> - Diploma doktorata - Dodatak diplomi

Nivo	Znanje (činjenično i teoretsko)	Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)	Kompetencije (samostalnost i odgovornost)
6	<p>Ova osoba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokazuje znanje i razumijevanje u području studija, koje se nadovezuje na njihovo srednjoškolsko obrazovanje i koje je uobičajeno na tom nivou, uz podršku odgovarajućih resursa za učenje (tekstova i informacionih i komunikacijskih tehnologija), koje uključuje neke aspekte koji će se zasnivati na poznavanju najnaprednijih dostignuća u datom području studija. 	<p>Ova osoba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • može primijeniti detaljno znanje i kritičko razumijevanje principa vezanih za dato područje studija/discipline primijeniti na način koji pokazuje profesionalan pristup radu ili struci, te posjeduje kompetencije koje se obično pokazuju formiranjem i potkrepljivanjem argumenata i rješavanjem problema unutar datog područja studija; • može primijeniti osnovne metode sticanja znanja i aplikativna istraživanja u datoj disciplini, te je u stanju da odluči o tome koji pristup da upotrijebi za rješavanje datog problema, i svjesna je toga u kojoj mjeri je odabrani pristup primjeren rješavanju takvog problema; • može komunicirati koristeći znanje jednog ili više stranih jezika, i komunikacijskih tehnologija, informacije, ideje, probleme i rješenja, i auditoriju koji nije specijalizovan i koji je specijalizovan za dato područje izučavanja. 	<p>Profesionalne kompetencije: Ova osoba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ima sposobnost da prikuplja i tumači relevantne podatke (obično unutar datog područja studija) na osnovu kojih donosi sudove koji sadrže razmišljanja o relevantnim društvenim naučnim ili etičkim pitanjima. <p>Lične kompetencije: Ova osoba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je izgradila vještine učenja neophodne za dalji studij, uz visok stepen autonomije i akademskih vještina i svojstava neophodnih za istraživački rad, shvatanje i procjenu novih informacija, koncepata i dokaza iz različitih izvora; • posjeduje temelj za buduće samousmjeravanje i cjeloživotno učenje; • je stekla interpersonalne vještine i vještine timskog rada, primjerene za zapošljavanje i/ili dalji studij.

ISHODI UČENJA

DEFINICIJA ISHODA UČENJA

Ishodi učenja (*eng. Learning outcomes*) su znanja, vještine i kompetencije u užem smislu koje je osoba stekla učenjem i dokazuje nakon postupka učenja.

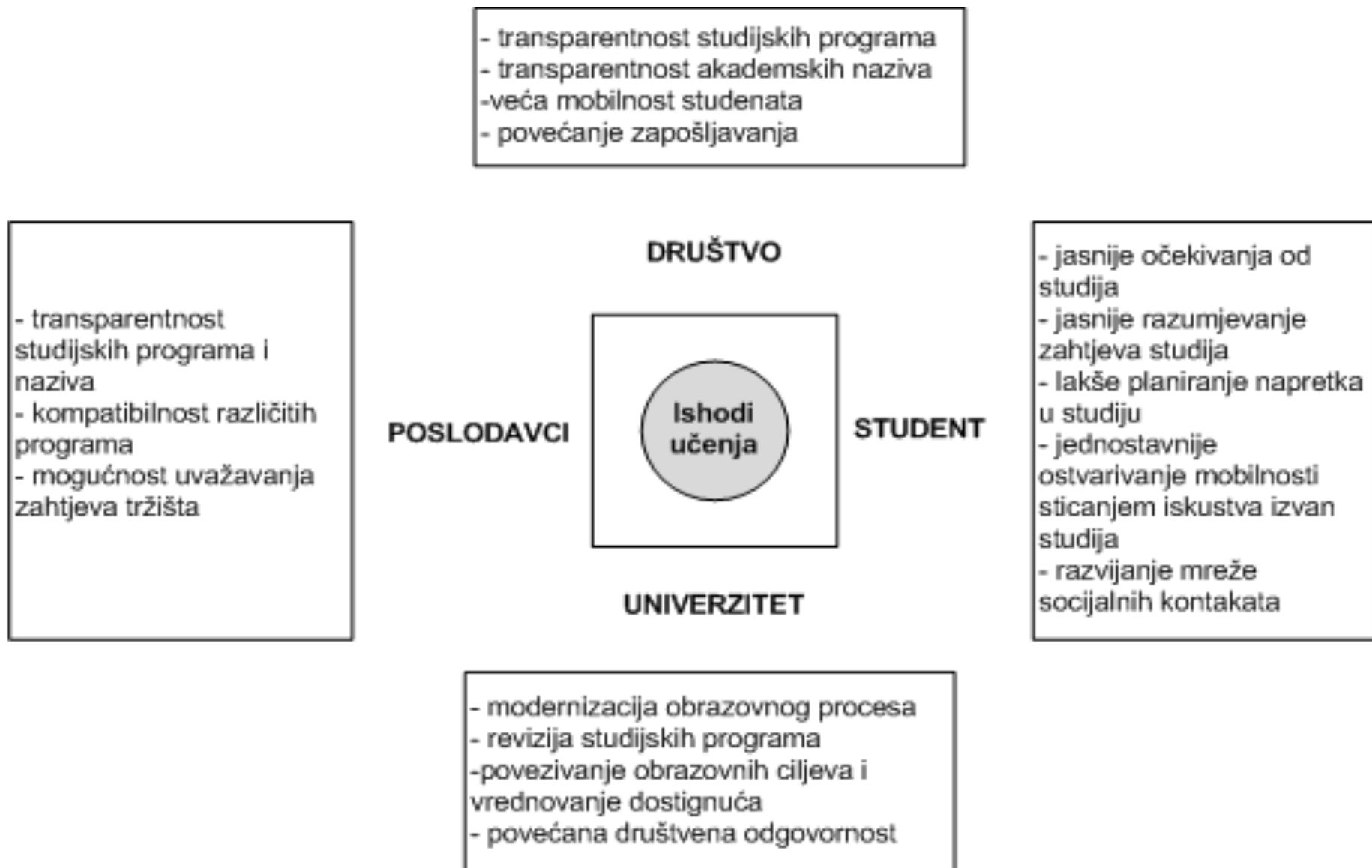
ISHODI UČENJA

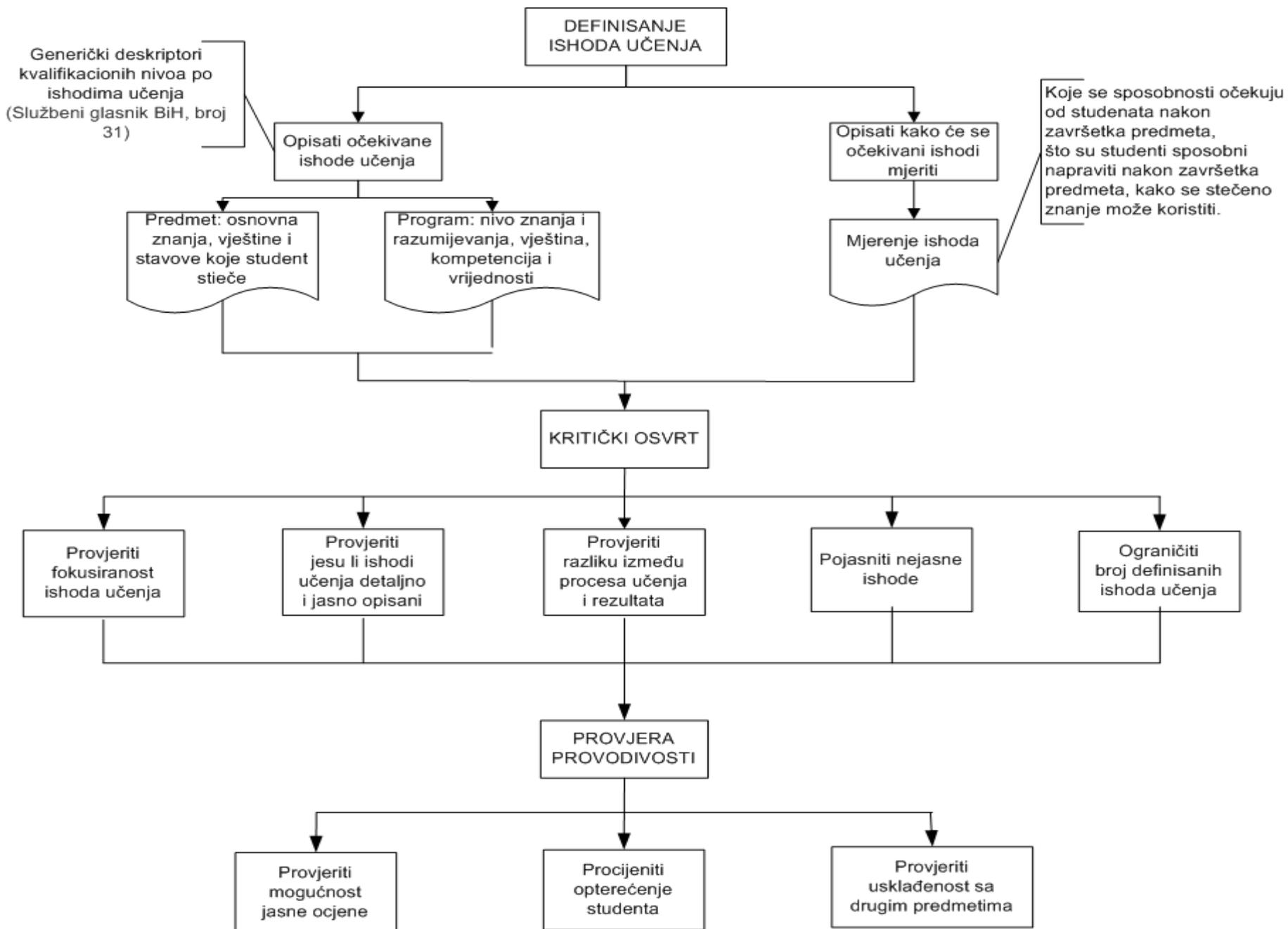
- Ishodi učenja imaju primjenu na tri nivoa: (1) lokalni nivo na pojedinačnim visokoobrazovnim institucijama; (2) nacionalni nivo kroz kvalifikacijski okvir i sistem obezbjeđenja kvaliteta; (3) internacionalni nivo za široko priznavanje programa i njihovu transparentnost.
- Primjena ishoda učenja pri razvoju novih nastavnih planova i programa predstavlja osnovu promjene u odnosu na dosadašnji pristup.
- Ishodi učenja predstavljaju promjenu iz sistema kojem je u centru *predavanje* u sistem kojem je u centru ***učenje***, odnosno iz sistema kojem je u centru *profesor* u sistem u čijem je centru ***student***.

ISHODI UČENJA

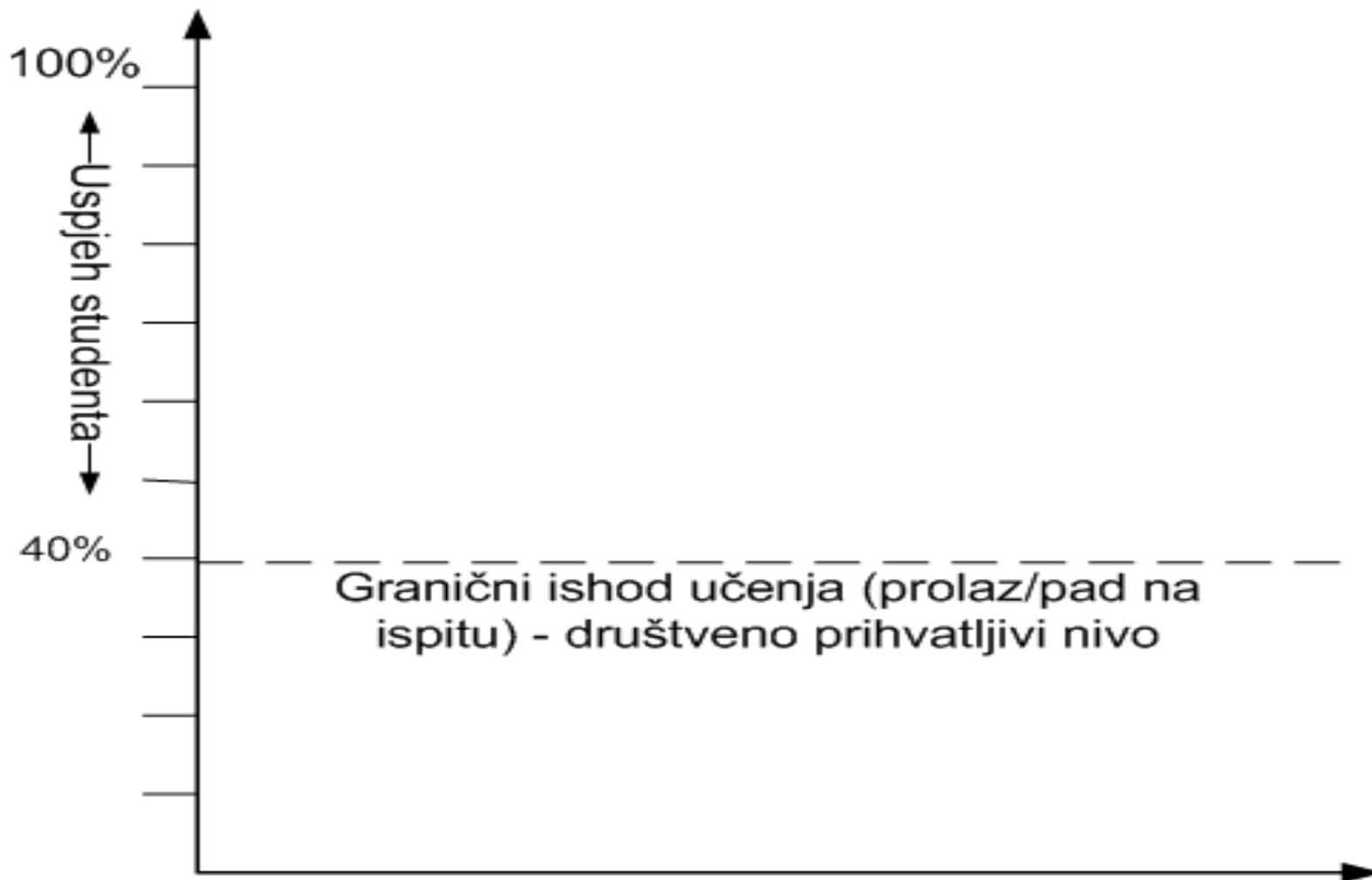
- Razvoj nastavnih predmeta, koristeći ishode učenja, znači preusmjerenje pažnje sa *sadržaja predmeta* na njegov krajnji **rezultat**, odnosno što je to student sposoban raditi nakon uspješnog završetka predmeta.
- Ishodi učenja pomažu studentima, jer im je jasno što se od njih očekuje na studiju ili predmetu, a s tim je u vezi i veća uspješnost studiranja.
- Ishodi učenja pomažu nastavnicima da se fokusiraju tačno na željeni nivoi znanja i vještina studenata iz pojedinog predmeta.
- Ishodi učenja predstavljaju i vrlo koristan priručnik za informisanje potencijalnih studenata, ali i poslodavaca, o nivou znanja i razumijevanja kojima će diplomant raspolagati.

Potencijalne koristi od ishoda učenja za različite zainteresovane strane u procesu visokog obrazovanja

Društveno prihvatljivi nivo uspjeha studenta

Povezivanje ishoda učenja i ECTS bodova

- Veza između ishoda učenja i ECTS bodova može se opisati tako da ishodi učenja predstavljaju sadržaj naučenog, a bodovi količinu.
- Bodovi se dodjeljuju studentu kada postigne određene (definisane) ishode učenja.
- U kontekstu povezivanja ishoda učenja i ECTS bodova nastavnik mora staviti u odnos raspoloživo vrijeme koje student može posvetiti obvezama na kolegiju i mogućnosti studenta da postigne planirane ishode u tom vremenu.

**STUDIJSKI PROGRAM POSLOVNA
EKONOMIJA
PREDUZETNIŠTVO**

1. RAZLOZI ZA POKRETANJE STUDIJA

1.1. Procjena svrhovitosti s obzirom na potrebe tržišta rada

- Prema analizama postoje uslovi i programi razvoja preduzetništva u Republici Srpskoj
- Preduzetnici imaju problema u pronalaženju kvalitetne i dobro osposobljene radne snage

1.2. Procjena svrhovitosti sa aspekta obrazovne strukture i interesa srednjoškolaca

- Visoka stopa nezaposlenosti u RS
- Mogućnost zaposlenja u malim i srednjim preduzećima i pokretanje sopstvenog biznisa
- Veliki interes srednjoškolaca za studij ekonomije

1.3. Povezanost sa savremenim naučnim spoznajama

Studij je koncipiran na osnovu najsavremenijih naučnih spoznaja te će kontinuirano pratiti naučna dostignuća i savremene trendove na području preduzetništva te svjetske ekonomske teorije i prakse stalnim poboljšanjem sadržaja predmeta i brzim transferom najnovijih znanja. Studij je strukturiran po uzoru na najbolje univerzitete u Zapadnoj Europi i Sjevernoj Americi.

1.4. Usporedivost s programima uglednih inostranih univerziteta

- Univerzitet u Zagrebu
- Univerzitet u Ljubljani
- Wirtschaftsuniversität Wien,
- Universität München,
- Washington State University.

2. DOSADAŠNJA ISKUSTVA PREDLAGAČA

- Stanje visog školstva iz oblasti poslovne ekonomije u Republici Srpskoj
- Rejting fakulteta i univerziteta
- Broj i osposobljenost nastavnog kadrova

3. PARTNERI U POKRETANJU STUDIJA

- Popis potencijalnih partnera iz privatnog i javnog sektora s opisom načina učestvovanja (praksa, stručni saradnici, sufinansiranje, itd.)

4. Mobilnost studenata

- Mogućnost prelazaka na druge slične studije (horizontalna prohodnost)
- Koji se studiji mogu pohađati po završetku ovog studija

6. Opšti dio

- ***NOSIOC I IZVOĐAČ***
- ***TRAJANJE STUDIJA***
- ***STRUČNI NAZIV***
- ***USLOVI UPISA NA STUDIJ***
- ***STRUKTURA, OBILJŽJA I SVRHA STUDIJSKOG PROGRAMA***
- ***CILJEVI STUDIJSKOG PROGRAMA***

Struktura studijskog programa

- Cilj studijskog programa je pruženje sadržajnog i kvalitetnog obrazovanja, kao i osposobljavanje mladih stručnjaka za kvalitetno djelovanje na polju poslovne ekonomije i rešavanje konkretnih poslovnih problema.
- Studijski program studentima prezentuje različite aspekte i modele savremenog poslovanja, omogućavajući im da razumiju osnovne aspekte poslovne ekonomije i njihov značaj za razvoj privrede i društva u cjelini.
- Savladavanjem studijskog programa, studenti postaju osposobljeni za obavljanje poslova u oblasti poslovne ekonomije.
- Studijski program osnovnih akademskih studija traje četiri godine. Završetkom ovih studija student stiče 240 ETCS bodova i stručno zvanje diplomirani ekonomista
- Po završetku ovih studija student može nastaviti diplomske akademske studije u trajanju od jedne godine.

Osnovna obeležja studijskog programa

- Predmeti su jednosemestralni
- Broj časova predavanja i vežbi u nedelji iznosi 35 časova
- Uspostavljen je povoljan odnos časova predavanja i vežbi u nedelji i semestru, tako da su predavanja zastupljena sa minimum 50%
- Za svaki predmet utvrđen je odgovarajući broj ETCS bodova, u zavisnosti od obima rada koji student treba da uloži da bi savladao sadržaje predmeta. Ukupan broj ETCS bodova po semestru iznosi 30, po godini 60, odnosno, za četiri godine studija 240 ETCS bodova
- Na trećoj i četvrtoj godini zastupljena je široka paleta izbornih predmeta, koja doprinosi kvalitetu studijskog programa
- Realizacija studijskog programa je povjerena eminentnim stručnjacima sa bogatim akademskim i iskustvom u privredi

Svrha studijskog programa

- Realizacijom ovog studijskog programa studenti postaju sposobni stručnjaci iz oblasti poslovne ekonomije koji su u mogućnosti da se bave brojnim ekonomskim pitanjima i rešavaju najrazličitije ekonomske probleme u preduzećima, a posebno malim i srednjim preduzećima.
- Svrha studijskog programa je da pruži studentima odgovarajuća i kvalitetna znanja iz oblasti poslovne ekonomije, a takođe i da osposobi studente, buduće diplomirane ekonomiste, za praktičan i naučno-istraživački rad.
- Struktura predmeta na studijskom programu se temelji na veoma stručnom odabiru predmeta čijom obradom i savladavanjem studenti postaju sposobni da se uključuju i učestvuju kako u nacionalne tako i u međunarodne ekonomske tokove i dešavanja. Program se bavi analiziranjem mikroekonomskog i makroekonomskog aspekta funkcionisanja privrede i razmatranjem elementarnih tematskih celina iz oblasti preduzetništva, menadžmenta, marketinga, poslovnih finansija, finansijske analize, osiguranja, bankarskog i berzanskog poslovanja.
- Svrha studijskog programa je i da se prilagođava konstantnim i dinamičnim promenama u ekonomskom okruženju, da inovira kompetencije, znanja i veštine koje se zahtevaju od ekonomista i da studentima, budućim diplomiranim ekonomistima, omogući zapošljavanje u državnim institucijama i najrazličitijim oblicima privrednih subjekata.

Ciljevi studijskog programa

- Cilj je pruženje sadržajnog i kvalitetnog obrazovanja, kao i osposobljavanje mladih stručnjaka da primenjuju stečena znanja pri rešavanju konkretnih poslovnih problema.
- Cilj je da studenti po završetku studija, kao kvalitetni stručnjaci mogu da se zapošljavaju u najrazličitijim preduzećima i obavljaju poslove u oblasti poslovne ekonomije.

Detaljni ciljevi su:

- Pružiti studentima fundamentalna znanja iz oblasti mikro i makroekonomije
- Pružiti studentima šira znanja iz oblasti preduzetništva, poslovnih finansija i finansijskih tržišta
- Pružiti studentima znanja iz računovodstva, poslovno-finansijske analize, teorije i politike bilansa, revizije i kontrole
- Pružiti studentima elementarna znanja iz oblasti bankarstva, berzanskog poslovanja i osiguranja
- Pružiti studentima saznanja iz oblasti marketinga, menadžmenta, menadžmenta ljudskim resursim i strategijskog menadžmenta
- Razvijati kod studenata preduzetnički duh
- Upoznati studente sa uticajem procesa globalizacije na poslovanje preduzeća
- Obrazovanje stručnjaka sa visokim stepenom profesionalnog, teorijskog i praktičnog znanja koje se uspješno može primjeniti
- Podsticati studente da konstantno ispoljavaju samostalnost, kreativnost i inovativnosti u radu
- Razvijati kod studenata svijest da kao budući ekonomski stručnjaci, izvršavaju poslove ozbiljno, savesno i kvalitetno
- Podsticati studente na timski rad i konstantno im ukazivati na važnost tolerancije i uvažavanja tuđeg stava i mišljenja
- Pružiti studentima mogućnost da nastave svoje školovanje i dalje naučno-stručno usavršavanje

7. KOMPETENCIJE KOJE STUDENT STIČE

- izrada poslovnog plana te poslovne i razvojne strategije za različite preduzetničke poduhvate;
- planiranje, organiziranje, rukovođenje i kontrola poslovnih funkcija, aktivnosti i poslovnih procesa
- obavljanje različitih računovodstvenih poslova, organizacija i nadzor nad računovodstvenim poslovima srednjeg nivoa
- obavljanje poslova iz domene finansijskog poslovanja i platnog prometa
- upravljanje kvalitetom u poslovanju preduzeća
- upravljanje intelektualnim i ljudskim kapitalom preduzeća
- različiti poslovi marketinga i odnosa s javnošću
- poslovno pregovaranje i odnosi sa klijentima;
- ugovaranje poslova

8. ZA KOJE POSLOVE JE STUDENT OSPOSobljen

- komercijalnim poslovima u preduzećima za unutrašnju spoljnu trgovinu;
- poslovima u proizvodnim preduzećima (poslovi prodaje, nabave, politike zaliha i vođenja skladišta i dr.);
- komercijalnim poslovima u transportnim preduzećima;
- komercijalnim poslovima u osiguravajućim društvima;
- komercijalnim poslovima u preduzećima za domaću i međunarodnu špediciju;
- komercijalnim poslovima u agencijama za međunarodni i domaći robni i putnički promet;
- različitim poslovima u obrazovnim i kulturnim ustanovama i institucijama;
- različitim poslovima u uslužnim preduzećima;
- poslovi suzbijanja privrednog kriminala u službi Ministarstva unutrašnjih poslova;
- komercijalni poslovi u raznim drugim državnim ustanovama, institucijama i tijelima državne uprave te u organizacijama civilnog društva, itd.
- mogu raditi kao samostalni referenti, šefovi službi na svim računovodstvenim poslovima u trgovačkim, proizvodnim ili drugim uslužnim preduzećima, ustanovama ili institucijama.
- mogu izvršavati poslove planiranja, poslove interne kontrole u preduzeću ili ustanovi,
- poslove domaćeg i međunarodnog platnog prometa, analize finansijskih izvještaja itd.

9. OPIS PROGRAMA

1. Prva i druga godina zajednički predmeti za studij ekonomije
2. Treća i četvrta godina stručni, uskostručni i izborni predmeti za studijski program

1. godina

	ETCS	
Osnovi ekonomije	8	
Ekonomika preduzeća	8	
Poslovna informatika	6	
Matematika	8	
Statistika	8	
Sociologija	6	
Finansijsko računovodstvo		8
Menadžment	8	
Ukupno	60	

2. godina

	ETCS
Mikroekonomija	8
Poslovno pravo	6
Upravljačko računovodstvo	6
Ekonomsko matematički modeli i metode	8
Makroekonomija	8
Međunarodno ekonomski odnosi	6
Organizacija poslovnih sistema	7
Finansijski menadžment	7
Ukupno	60

3. godina

	ETCS
Preduzetništvo	8
Poslovne finansije	8
Menadžment ljudskih resursa	8
Marketing	8
Izborni predmet	8
Izborni predmet	8
Poslovni jezik I	6
Poslovni jezik II	6
Ukupno	60

4. godina

	ETCS
Upravljanje malim i srednjim preduzećima	8
Korporativno upravljanje	8
Upravljanje kvalitetom	8
Strategijski menadžment	8
Preduzetničko računovodstvo	8
Elektronsko poslovanje za preduzetnike	
8	
Izborni predmet	6
Izborni predmet	6
Ukupno	60

Izborni predmeti

- Analiza finansijskih izvještaja
- Revizija
- Istraživanje tržišta
- Poslovna logistika
- Projektni menadžment
- Lokalni ekonomski razvoj
- Bankarstvo
- Berzansko poslovanje

Povezanost kompetecija i ishoda nastavnih predmeta

Predmeti	KOMPETENCIJE								
	A	B	C	D	E	F	G	H	J
Predmet 1	x		x				x		
Predmet 2		x				x	x		
Predmet 3			x		x			x	
Predmet 4				x					x

OPIS SVAKOG PREDMETA

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
FACULTY OF ECONOMICS
BANJA LUKA

Додипломске академске студије – I циклус студија

Студијски програм(и):

Академска додипломска студија Одјел:
Сектор:
Завједнички предмет за I, II и III годину

Назив предмета	Економика предузећа			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ECTS бодова
	Обавезна	1	4П+ 4Б	8
Наставник	Др Зоранко Тодоровић, ред. проф.			

Условљеност другим предметима	Облик условљености
Нема услова	

Циљеви изучавања предмета:

Предмет омогућава студентима да схвате значење и значај предузећа, као темељне институције тржишне привреде, да науче основне принципе процеса репродукције, да спознају начине постизања оптималне вредности производње уз коришћење ограничених ресурса, да науче методе максимизирања профита предузећа, да науче анализирање понашања предузећа на тржишту, да науче основне принципе пословања предузећа, а то су продуктивност, економичност и рентабилност и да науче израчунавати цијене капитала производом различитих метода.

Испити услова (степен знања):

Након завршетка овога курса студент ће стећи основна знања о чиниоцима, принципима, процесима и генералним концептима у економици предузећа. Студент ће бити способан пронаћи оптимална рјешења у управљању предузећима примјењујући основна знања из економске теорије и науче о одлучивању и имаће основна знања за даљње изучавање теорија економије и управљања предузећем.

Садржај предмета:

Теорија предузећа, економика предузећа и темелне оптимизације. Анализа потражње, одјена потражње, прогностичке потражње. Теорија и одјенавање производа. Процес репродукције. Анализа пословних средстава. Појам и основне карактеристике предузећа. Теорија и одјенавање производње. Фактори производње. Теорија и одјенавање утрошка. Теорија и одјенавање трошкова. Теорија и одјенавање профита. Тржишна структура и одређивање цијена (савршена конкуренција, монопол, монополистичка конкуренција и олигопол). Обрасци производне калкулације. Обрасци трговачке калкулације. Регулација, анализа ризика и одређивање потребног капитала. Прелимина тачка економичности. Производи продуктивности, економичности и рентабилности.

Метода наставе и смањивање градива:

Предавања, односно преношење систематских садржаја из литературе. Током часова предавања неке од тема ће бити обрађене или илустроване разним симулацијама и програмима за графичко рјешавање и анализирање проблема у којима студенти имају активну улогу. Илустрације и вјежбе. Поред примјера који ће се дискутовати, на часовима ће се радити и примјери (рјешавање проблемских задатака) којима ће се илустровати и вјежбати одређене теме (групно и појединачно). Илустрација и вјежбе подразумијевају двосмерну комуникацију, а студенти су позвани да слободно изнесу мишљења о случају за истраживање и вјежбу. Дискусија случајема из праксе. Главни облик рада биће обрада случајева из праксе, како би студенти научили како да стечена знања употребе у практичној сфери. Израда и излагање семинарских радова уз обавезну пријену методологије за израду стручних радова.

Литература:

Берберовић, Ш., Тодоровић, З. Економика предузећа, Бања Лука. Економски факултет, 2009.
Салкаторе, Д., Економија за менеджере, Загреб: Матс, 1989.

Облици провере знања и одјенавање:

Полађање наставе	2 бода	Колоквиј I	0-20 бод.	Завршни испит	0-50 бод.
Активност на настави (Семинарски рад, расправа, студије случаја)	0 - 8 бодова	Колоквиј II	0-20 бод.		

Посебна знања за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке:	Др Зоранко Тодоровић, ред. проф.
---	----------------------------------

Ostala pitanja

- STRUKTURA STUDIJA, RITAM STUDIRANJA I OBVEZE STUDENATA
- POPIS PREDMETA KOJE STUDENTI MOGU UPISATI S DRUGIH STUDIJA
- KRITERIJI I USLOVI PRIJENOSA ECTS BODOVA
- NAČIN ZAVRŠETKA STUDIJA
- USLOVI POD KOJIMA STUDENTI KOJI SU PREKINULI STUDIJ ILI SU IZGUBILI PRAVO STUDIRANJA MOGU NASTAVITI STUDIJ
- USLOVI IZVOĐENJA STUDIJA
 - MJESTA IZVOĐENJA STUDIJA
 - PODACI O PROSTORU I OPREMI
 - IMENA NASTAVNIKA I ANGAŽMAN PO PREDMETIMA
 - PODACI O SVAKOM ANGAŽIRANOM NASTAVNIKU
- POPIS ORGANIZACIJA U KOJIMA ĆE SE OBAVLJATI STRUČNA PRAKSA
- OPTIMALAN BROJ STUDENATA (S OBZIROM NA PROSTOR, OPREMU I BROJ NASTAVNIKA)
- PROCJENA TROŠKOVA STUDIJA PO STUDENTU
- NAČIN PRAĆENJA KVALITETE I USPJEŠNOSTI IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA (NAČIN UČESTVOVANJA STUDENATA U OCJENJIVANJU)
- OSTALE SPECIFIČNOSTI

DISKUSIJA

HVALA NA PAŽNJI